WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА
КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:
ЗА СРБИЈУ . . . . . 6 дин. МЕСЕЧНО
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА . . . . . 0·40 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. МЕСЕЧНО

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:
Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 49 | ПОНЕДЕЉАК 28 ЈАНУАРА 1891 | Година I

46 САСТАНАК

25 јануара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК
Димитрије Катић

СЕКРЕТАР
Др. Станојло Вукчевић

(НАСТАВАК)

(О сеоск. дућанима Д. Катић)

Још мање су слаби разлози оних, који су упућивали да се законодавним путем донесе одлука и да се стави на гласање сеоским општинама, да оне реше, на ако хоће да имају дућане — нека им остану, ако ли пак неће — нека их укину. Можда би се баш онда добило мишљење за дућане, али то се не може усвојити из оних разлога, које је Драгиша напоменуо, тим пре, што има неколико молби из села, у којима сељаци кукају и траже, да се дућани по селима укину.

Дакле, кад стоји то, онда никога од посланика не може завести такав разлог, те да и он тражи, да се то остави доброј вољи сељака и њиховој увиђавности, па да се остави да и даље дућанџије, радећи за своју корист, не својом вољом, уносе туђе производе на штету земаљских производа и радиности. Далеко је од мене да кривим дућанџије у опште, јер они воде радњу на основу земаљских закона. Та њихова радња је таква, да она збиља држави и друштву мало или ни мало не користи. За то они нису криви, него установе, а на нама је да те установе *ограничимо и тиме омогућимо јачање народне производње, у чему нам је највеће јемство за безбедност политичких слобода*. С тога сам ја потпуно за предлог у целини.

Атанасије Вучковић — Ја никад, од кад себе памтим и од кад радим јавним радом, нисам био за међународне слободе, већ за унутарње, и стојећи на томе гледишту, ја никад не могу да одобрим то. И у моме јучерашњем говору нисам употребио реч слобода трговине и мислим, да ја то нисам погрешно, тако исто да није ни наука погрешила, а ни уређење, државно, међу тим, можда ће се то доцније показати да је погрешно.

Известилац већине А. Ратарац — Одбор, који је изабрат да овај пројект проучи, кад је се на своме првоме састанку састао, био је сагласан, да се овај пројект измени у начелу, а три његова члана гласала су, да се он одбаци. Од та три господина један је говорио, а то је Трифун Милојевић, други је Станча Виденовић, и трећи Мата Радојковић.

Ја што сам, придржавао овог пројекта, као члан одбора, имао сам на уму ово: сви дућани сеоски, како сад постоје, штетни су по народно благостање, јер сви разлози, који су изнесени против њих, говоре, да они штетно утичу и материјално и морално по народ и његово благостање. То сам имао на уму, кад сам примио пројект у начелу.

Сад, што се тиче доцнијих измена, како треба војевати против дућана, то ћемо доцније извршити, али за сада ја немам ништа да кажем.

Известилац мањине Ст. Вукчевић — И'ако је о овом предлогу доста говорено, ја ипак морам да узмем реч и да објасним у неколико забуну, која се појавила односно самог извештаја. Ја сам видео да многи нису разумели већину и мањину, с тога ћу да кажем: шта је то већина, а шта мањина у у овом случају. Већина је у начелу примила тај предлог, али тако исто та већина, одбијајући један по један члан, она је одбила цео тај пројект, и само је учинила измене код чл. 5.

Поред осталих разлога, којих је било и одвише, и ја имам да кажем неколико, који нису поменути. Ја би са моје стране предложио да се сеоски дућани са свим укину, јер сматрам да онда, кад су постали, а то је 1870 године, они нису постали потребом сеоскога сталежа и на сељаков захтев, већ на захтев варошана, који су банкротирали. Поштовани посланик г. Панта Срећковић веома је лепо напоменуо, да је онда само са већином од 2 гласа примљен тај закон. Многи посланици, који су у јучерашњој седници говорили против предлога, говорили су да ће се укидањем сеоских дућана потрти стечено право. Ја мислим, да то не би било и да би имали $^2/_3$ дућана, који су подигнути против постојећих закона, и држим да Устав не може гарантовати право, које је незаконито стечено.

Говорено је много о томе, да дућани сеоски утичу на морал. Ја, као лекар, бивао сам са службом у разним крајевима Србије и могу вас уверити, да баш они крајеви, који по растојању места од варошти имају потребе за сеоске дућане, где би најнужније намирнице могли узети, немају дућане, и да они стоје са моралом, поштењем и богатством сто на сто боље од оних крајева, који имају много дућана.

Ја сам се изненадио, кад сам чуо у једном селу, где има дућана, да сељаци вичу „форпас“ и „цупас“. То је зло, а тако зло може човек да чује и да види свуда где има дућана. Ја нећу да тврдим и кажем, да су то искључно донеле дућанџије, него и меанџије, али кажем, да дућанџије кад немају посла, они и у радне дане иду у кафане, врбују сељаке и уче их да се картају.

Јуче двојица, тројица, који су говорили против предлога, казали су: да ће сељак морати по 5—6 сати да иде у варош те да купи за 10 пара свећу или кило соли или друго што му треба. То не стоји, јер у члану 4 под а. побројати су сви ти артикли, који су од преке потребе сељаку, те дакле с тога и тај разлог отпада.

Још један ме разлог руководи да говорим против сеоских дућана, а то је разлог правде. Јер варошани подижу зи-

дање дућане од 1000 дуката, и, поред осталих дација и терета, плаћају калдрмину, осветљење, чуварину и т. д. а сељаци подигну чатрљу од 20—30 дуката, не плаћају ни калдрмину ни осветљење.

Даље, многи се боје да ће се варошн обогатити тим што ће се укинути сеоски дућани. Но ја мислим, да они црвени печати, који се виде на трговачким вратима свакога дана, говоре противно овоме.

Најпосле имам да кажем поштованом посланику Сави Величковићу, што он вели, да сељаци не траже укинуће сеоских дућана.

Има 36 молби сељачки да се сеоски дућани укину. Између тих молби најинтересија је молба из моравског среза округа крушевачког од 54 сељака. Ако желите да је прочитам. (једни: доста је говорено, не треба да се чита, други: нека се чита — жагор).

Потпредседник — Ја ћу ставити на гласање: је ли воља Скупштина да се прочита та молба. Дакле, ко је за то, да се та молба прочита — нека седи, а ко је против — нека устане? (Већина седи).

Известилац мањине Ст. Вукчевић чита молбу, која гласи:

Народној Скупштини

Од подужег времена увиђали су паметни и патриоте људи потребу, да се укину сеоски дућани, као по све непотребни и штетни по сељачки сталеж, па су то питање и износили пред Скупштину. да она о томе донесе своју одлуку. И ако је овај предлог са врло јаким разлозима као умесан и користан по цео народ изнешен пред Скупштину, ипак је увек наилазио на отпор код људи лично заинтересованих, каквих је у прошлим Скупштинама увек у већини било, са чега је и до данас остало по старом.

Сада видећи, да је Скупштина конституисана на са свим други начин, где долазе људи од већег образовања и фактички по вољи народа, за које смо потпуно уверени, да ће своје личне интересе презрети зарад користи и благостања целог народа, — узимамо себи слободу, да поднесемо Народној Скупштини ову молбу, уздајући се, да ће ју као умесну и корисну узети у обзир.

Као што и горе напоменусмо, сеоски дућан, у оволиком броју, са оваким правима као што данас постоје, и, само могу бити од штете а никако од какве користи и по нас сељане, зарад којих они и постоје, што се данас и по последицама, које они производе, јасно види.

Увођење ових сеоских дућана имаоце за циљ да се олакша нама сељацима, да на бржи и лакши начин подмирујемо наше потребе, не морајући да трчимо сваки час у варош и за најмању ситницу. Ово истина, на први мах, изгледа као добро и паметно, али ако се беспристрасно и мало дубље уђе у саму ствар видећи се, да од ове установе имам више штете но хасне, а ево зашто:

1. Ни један од бољих и поштених трговаца неће да дође у село да ради и живи, већ искључиво долазе такви људи, који својим каиширлуком не могу на продру код људи, који стоје на мало већем ступњу образовања, као што је случај у варошима, већ траже да се угнезде међ сељаке као простији свет и да га разним марифетлуцима експлоатишу у свој корист. Ово се јасно види на самим тим трговчићима, који готово рећи од ничега стварају за најкраће време велике капитале. Дакле увођењем ових дућана ишло се на руку деморализацији и глобљењу сеоског становништва, коме је у стању да подвали и један дсран из вароши, а камо ли један препредени сеоски дућанџија.

2 Што по селима нема конкуренције, која је неопходна да се трговац не би неправедно обогаћавао на штету народа, коме продаје своје артикле. Такав трговчић, видећи да је потребна каква ствар сељаку, он је заиети скупо, знајући да је од њега мора купити, пошто другог трговца у селу нема, што исто чине и кад купују од сељака какву ствар.

3. Што се ствара могућност да дечурлија. жена или девојка, и без знања кућног старешине, крадом, доносе таквим сеоским дућанџијама по коју торбу брашна, жита, пилића или јаја, за шта добије ствар од незнатне вредности, и за коју ствар нема никакве потребе. Ово чини дечурлија што их маме на то бонбоне, или каква играчка, жене и девојке кад им треба белила, или каквих ћинћува. Дакле свет се учи крађи и расипању, што на свађи начин, држимо, да није било циљ установе ових дућана.

4. Што се даје могућност, сељацима да, троше више но што би иначе трошили кад не би било тих дућана. кад дође сељацима какав гост, немају образа да не купе што из дућана, да би што боље угостили свога гоета, иначе кад не би било тих дућана они би се извинили госту због немогућности и тако би прошли са оним што већ имају у кући. Дакле овим се ствара могућност, да народ троши више но што би требало.

Са ових разлога ми доленотписати сељани среза моравског округа крушевачког молимо Народну Скупштину, да укине сеоске дућане и тиме нас истргне од очевидне пропасти, у коју срљамо сваким даном све више и више.

Народној Скупштини понизни

Златан Швабић

и још педесет и три потписа

Сељани, који су поднели молбу, из ових су села: Ночрина, Лужана, Прњиловице, Мрсоља, Јаковља, Тешице, Шурића, Адровца, Житковца, Глоговца, Бујимир. Свега сељана има на броју 54.

Према свему овоме ја бих молио Скупштину, да изволи примити предлог како га је мањина одборска предложила.

Стојан Станковић — Молим Скупштину да ми да реч да одговорим једном посланику, који је бацио врло рђаву карактеристику на посланике, који су јуче говорили. Ја бих хтео да се одужим томе посланику, и за то молим Скупштину да ми да реч да одговорим томе посланику.

Потпредседник — У пословнику, а у чл. 57 стоји: Претрес се може закључити:

1. Кад се исцрпе листа пријављених говорника, или и без тога, кад Скупштина изјави жељу, да се претрес закључи, а томе се нико не противи;

2. Ако би се једни посланици противили закључењу претреса, онда, пошто између њих говоре они, који су се већ јавили за реч, а нису ни једанпут говорили о том предмету. У овом случају говорник се не може користити правом, по другом ставу чл. 49 овога закона.

Дебата је прекраћена. Листа пријављених говорника је исцрпљена, а према овоме члану нема права ни Скупштина да вам да реч.

Има реч г. министар народне привреде.

Министар народне привреде, К. Таушановић — Господо, после онако сјајних говора, који су пали јуче и данас пред Скупштину, мени је уштеђен труд да потанко доказујем важност овога предлога по целокупни напредак наше привреде. Ја се дакле нећу упуштати у појединости, премда бих имао разлога, да говорим против навода појединих посланика, а нарочито против навода г. Милије Миловановића и г. Јоксима Павловића, јер њих издвајам од осталих посланика, који су више мање говорили према свом личном схватању. Код ове двојице посланика, које споменух и претпостављао сам, а и данас претпостављам да умеју да одвоје личне интересе од општих ствари, и баш за њих двојицу могло би се рећи, да су у овој прилици бацили сенку на себе, као да нису умели то двоје да одвоје.

Господо, са променом Устава политичка питања скинута су у главноме с дневнога реда на коме су стајала читаве две деценије и више. За време те политичне борбе колико смо се год трошили физички, још много више трошили смо се економно, и то не само с тиме, што смо за време политичког трвења морали сву своју снагу да посветимо тој борби,

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

већ је сама та борба по себи тражила већи потрошак економне, снаге него што би то било кад ње не би било. Више трошити него обично, а мање имати времена за рад на економном пољу, готов је назадак. Међу тим, за то време наши јачи суседи напредовали су, те су нас довели готово до потчињености у економном погледу. У томе су им олакшали нарочито трговински уговори, и ми стојимо данас пред фактом: да нас је страни фабрикат поплавио.

Та поплава осећа се свуда: осећа се по варошима, осећа се по планинама и селима. Нарочито наш сеоски сталеж потпуно је неспреман да стане на пут тој навали са стране. Сеоски дућани, то је једна установа, која увлачи стране фабрикате у последње кутове наше отаџбине, а кад се та лажна култура толико угњезди — тешко може да се потисне.

У низу предлога законских, које је министарство привреде спремило за ову Скупштину, долази и овај предлог. Сви ти предлози могу се поделити на две категорије. У првој су категорији предлози, којима се хоће да се поучи наш народ, како да боље, савршеније и више производи, а у другу категорију долазе предлози, којима се иде на то, да се сузбије ово зло, које нас је поплавило или бар да се сведе на што мању меру.

У реду ових предлога, којима се иде на сузбијање онога, што је штетно по нас, долази и овај законски предлог.

Господо, расположење, које влада код велике већине вас, најбоље сведочи, да је овај законски предлог добар и савремен и за мене је лична сатисфакција не само што је сва интелигенција, која може да се одвоји од спољашних погледа, оценила овај предлог као добар; него још већма, што се и међу људима, који често пута не умеју да одвоје локалне интересе од општих нашло, доста људи — људи сеоског сталежа, који су такође оценили овај предлог као добар. На завршетку мога говора ја ћу само рећи ово: ако збиља желите да се отресемо економског зла, које нас притискује са стране, онда треба да усвојите овај предлог, јер њиме се иде само на то, да се сачувамо од поплаве страних израђевина и да се пружамо у економном погледу колики нам је губер.

Претрес је свр ен. Има реч Благоје Божић.

Благоје Божић — Пошто је важна ствар, ја бих предложио, да се поименично гласа и молим 20 посланика, да ме потпомогну. (Устају више од 20 посланика).

Потпредседник — Пошто има 20 посланика, који су потпомогли предлог г. Благоја, биће поименично гласање. Дакле, ко је за то: да се поднесени предлог прими у начелу, тај ће гласати за; а ко је против—гласаће против.

Мих. Поповић — Мени се чини, да је такво питање неоправдано, јер из извештаја одборског види се, да ни већина ни мањина одборска није противна у начелу овом предлогу.

Милија Миловановић — Молим да кажем само толико, да се никако не разуме, да сам ја казао, да је овај пројект рђав. Ја сам казао, да је у опште добар, а да је у појединостима рђав.

Потпредседник — На примедбу госп. Мике Поповића, имам да одговорим то: да се мора гласати о томе: примали се закон у начелу, јер је и био говор само у начелу о овоме пројекту, а гласаће се поименце, пошто је предлог г. Благоја Божића потпомогнут.

Секретар — прозива:

Алекса Ратарац, за; Андра Љубичић, за; Анта Рајичић, за; Арса Дреновац, за; Арсеније Прокопијевић, за; Арсеније Ирић, за; Алимпије Васиљевић, за; Аврам Белић, против; Благоје Божић, за; Богосав Поповић, за; Божа Кунатровић, за; Васа Манојловић, за; Велизар Кундовић, за; Витомир Младеновић, за; Вића Радовановић, за; Војин Ђирковић, за; Вуча Николић, против; Гига Гершић, за; Данило Јовановић, против; Димитрије Димовић, за; Димитрије Илићановић, за; Димитрије Машић, за; Димитрије Ђирковић, за; Драгиша Станојевић, за; Драгољуб С. Илић, за; Ђока Анђелковић, за; Ђорђе Брачинац, за; Ђурђе Боровић, против; Живан Радосављевић, против; Живко Малопарац, за; Живан Живановић, за; Илија Душмановић, за; Илија Мојић, за; Јован Поњавић, за; Јован Милић, за; Јован С. Јовановић, за; Јован Николић, за; Јованча Стојановић, против; Јоксим Павловић, против; Јоца Ж. Јовановић, за; Коста Влајић, за; Коста Динић, за; Коста Јуришић, за; Коста Таушановић, за; Коста Јовановић, за; Лаза Илић, за; Лазар Бошковић, за; Лазар Лазаревић, за; Лазар Миловановић, против; Лука Лазаревић, за; Љубо Јоксимовић, за; Љуба Новаковић, за; Љубинко Милинковић, за; Љубомир П. Ћирић, за; Максим Сретеновић, за; Марко Петровић, за; Мата Максимовић, против; Мата Радојковић, за; Мика Спасојевић, за; Милан Глигорјевић, за; Милан Ђ. Ђурић, за; Милија Миловановић, против; Милош Обркнежевић, за; Милош Ј. Богдановић, против; Милош Марковић, за; Милун Миљковић, за; Милут. Гарашанин, за; Мих. Веселиновић, за; Мих. Поповић, за; Мих. Ристић, за; Младен Аксентијевић, за; Младен Живковић, против; Младен Марковић, за; Милан Поповић, за; Никола Живадиновић, за; Никола Протић, за; Никола Ристић, за; Новак Милошевић, за; Павле Ранковић, за; Павле Станковић, против; Панта Срећковић, за; Пера Велимировић, за; Пера Максимовић, за; Раде Протић, за; Радоје Костић, за; Ранко Б. Тајсић, за; Раша Нинић, против; Риста С. Поповић, за; Савко Ђусић, против; Сима Костић, за; Стапко Петровић, не гласа; Станојло Вукчевић, за; Станча Виденовић, за; Стеван Миљковић, за; Стеван Ристић, против; Стојан Станковић, против; Сава Величковић, против; Стеван Максимовић, за; Таса Николајевић, против; Тодор Туцаковић, за; Тома Бојичић, за; Тома Јовановић, за; Трифун Милојевић, не гласа; Урош Вукићевић, против; Филип Милојевић, против; Павле Вуковић, за; Димитрије Катић, за.

Потпредседник — Молим вас, господо, изволите чути резултат гласања. Гласало је свега 107 посланика, од којих гласало за предлог 84, против предлога 21, а двојица су се уздржали од гласања Према томе објављујем да је Скупштина примила предлог овог закона у начелу.

Изволите чути 2 указа Намесника Његовог Величанства Краља.

Секретар Љуб. П. Ћирић чита:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

АЛЕКСАНДРА I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра народне привреде, а по саслушању Нашег министарског савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Наш министар народне привреде, да Народној Скупштини, сазваној у први сазив прве периоде скупштинске, може поднети на решење „пројект закона о продужењу рока повластици, која је дата највишим решењем од 16 априла 1880 год. г.г. Минху и Шумњетеру, а доцније пренесена на браћу Минх из Параћина, за фабриковање чохе, сукна, вуненних штофова, абе и предива.

Наш министар народне привреде нека изврши овај указ.

23 јануара 1891 год.
у Београду.

Јов. Ристић с. р.
К. Протић с. р.
Ј. Бели-Марковић с. р.

Министар
народне привреде
К. С. Таушановић.

Повластица гласи:

WWW.UNILIB.RS

Министарство Нар. Привреде,
Октобра 1890 год.

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА
о
продужењу рока повластици, која је дата највишим решењем од 16 априла 1880 год. г.г. Минху и Шумпетеру, а доцније пренесена на браћу Минх, из Параћина, за фабриковање чохе, сукна, вунених штофова, абе и предива.

Чл. 1.

Продужује се рок за слободан увоз ниже именованих предмета, који је рок означен у чл. 2 повластице, дате највишим решењем од 16 априла 1880 год. г. г. Минху и Шумпетеру, а доцније пренесене на браћу Минх из Параћина. Ово продужење рока важи до 16 априла 1895 год., докле и сама поменута повластица.

Чл. 2.

Повластичари ће моћи за потребе своје фабрике слободно увозити са стране без плаћања ћумручине и узгредних такса ове предмете: машине и машинске делове, оруђа, справе, грађу, соду, елајн, све сорте зејтина биљног и минералног; терпентин, фирнајз, цинсалц; чивит и остале разне предмете и боје потребне за бојадисање и све потребне разне киселине; спруп (меласе), стреш, декстрин, минијум, блајвајс; разне прашкове за прање; каучук (гуми) као платне, прстење, цеви и пантљике; кожне каише и за шивање; шмиргл у прашку, на платну и хартији; гвожђе, бакар, челик, цин и остале метале у плеху, жицама и комадима, спреме за самоподмазивање машина; гребене челичне у штофу, кожи, филцу и гуми; разне ствари за електрично осветлење; маст за мазање конопаца и зубаца на точковима; све врсте камгарна и свиле; хартију за пресовање тканина и платно за исту употребу; лампе за електрично осветлење: хартију за паковање тканина; плетива од гвожђа, бакра и осталих метала; тешке кудељне конопце за машину; памучне конопце за машину и конопце од гвоздене жице и потребне предмете за ткиво, и то: брда од челика, нити и трајбере за чункове.

Чл. 3.

Овај закон ступа у живот од дана, кад га Краљ потпише и тада престаје важити закон од 9 априла 1890 год. о продужењу рока, поменутог у чл. 1 овог закона.

Мњење Државног Савета.

Господине Министре,

Државни Савет проучио је пројект закона о продужењу рока повластици, која је дата највишим решењем од 16 априла 1880 године г. г. Минху и Шумпетеру а доцније пренесена на браћу Минх из Параћина, за фабриковање чохе, сукна, вунених штофова, абе и предива, — који сте му ви на мишљење изволели спровести писмом од јануара 1891 год. ПБр. 7962.

Из разлога, што поменута фабрика, као прва индустријска већа радња у нашој земљи има заиста да савлађује велике тешкоће у борби са страном конкуренцијом, а тако исто и са домаћим предрасудама, које подхрањују они, који немају рачуна, да ова фабрика падне и да је нема, и из разлога, што држава у опште треба да индустријска предузећа земаљска потпомаже у интересу благостања самога народа, — Државни Савет потпуно је сагласан са поднешеним пројектом и нема на исти да учини никакве примедбе до само то, што налази, да би у чл. 2 трећој врсти озго а после речи „предмете“ требало додати „ако се не производе у земљи.“

Овај додатак, по налажењу Савета потребан је такође у интересу потпомагања домаће радиности, јер ако има оних предмета, којих се повластичару слободан увоз са стране дозвољава, да се у нашој земљи производе, онда не би право и штетно би било дозволити сличним страним артиклима слободан увоз у земљу, јер би извесно страни произвођачи повољније цене стављали и из обзира што је индустрија тамо јача и старија и из обзира конкуренције и тако би се почетак наше индустрије и производње штетно и убијао.

У саопштењу овога част ми је, господине министре, и овом приликом уверити вас о моме особитом поштовању.

ПРЕДСЕДНИК ДРЖ. САВЕТА
Др. Л. Докић.

Мин. Нар. Привреде
ПБр. 569
23 јануара 1891 г.
Београд.

Народној Скупштини

Познато је Народној Скупштини, да у Параћину постоји повлашћена фабрика чохе, сукна, вунених штофова, абе и предива. Према чл. 2 повластице од 16 априла 1880 год, која је издата сопственицима ове фабрике, они су имали право да за 10 година могу бесплатно ћумручине и узгредних такса увозити са стране: машине, делове од машине, оруђа и справе, грађе и сировину, рачунећи ту и вуну, у колико се ова у Србији не производи (чл. 15 повластице).

Кад је 16 априла пр. год. истекао рок праву, које им је дато овим 2 чл. повластице, повластичари су ми се обратили молбом, да се рок овоме слободном увосу продужи још за 5 година, докле је и цела повластица у снази, дакле до 16 априла 1895 год. Увиђајући и сам тешкоће, са којима има ова фабрика да се бори, а вољан свагда да се подесним мерама потпомаже развој наше народне привреде и њених појединих грана, министар народне привреде од своје стране учинио је, што је нужно било да се повластичарима продужи рок поменуте повластице. Државни Савет кад му је о овоме поднет на мишљење законски пројекат, актом својим од 5 марта пр. год. бр. 554 изјавио је, да на исти нема никакве примедбе да учини. Но Народна Скупштина, кад је овај пројекат поднет њој на решење, модифицирала га је у толико, што повластичарима није хтела дати слободан увоз за сировине, које су им за фабрикацију потребне. Желећи да вуну, као најважнији сировински артикал, искључи од слободног увоза Народна је Скупштина искључила и све остале сировине и полу сировине, па и оне, које се у земљи не израђују. Тако је 9 априла пр. год. потврђен закон у смислу овога скупштинског решења.

Од тога дана протекло је 9 месеци. Посматрајући пажљиво стање и развијање наше народне привреде и њених појединих грана, ја сам и овој повлашћеној фабрици обратио велику пажњу. У току овога времена ја сам имао прилике, да се уверим о великој конкуренцији, коју ова фабрика мора од страних фабриката да трпи, и о другим тешкоћама са којима она има да се бори. Уверен свагда, да смо сви позвани, да помажемо развијање наше привреде, ја налазим да држава на првом месту има ову племениту дужност и да она добрим примером треба увек да предходи. И кад се и од појединаца с правом траже жртве у корист наше привреде и привредника, онда се са далеко већим правом могу тражити такве жртве од државе и она не треба да их откаже, нарочито онде, где су те жртве незнатне.

Руковођен оваквим разлозима, ја сам, кад су ми се повластичари понова обратили молбом за слободан увоз и потребних им сировина — израдио нов пројект законски, којим би се имао заменути поменути закон од 9 априла ове године. У овом новом законском пројекту ја сам, у место оних општих назива, који су били унети у ранији пројект, — поименце означио све оне артикле, за које се повластичарима даје право слободног увоза — ослобођење од ћумручине и узгредних такса.

Из овог пројекта законског, који узимам част под ·/. спровести Народној Скупштини на решење; она ће се изволити уверити, да се ослобођењем, које се повластичарима даје, не чини ни најмање уштрба ни једној грани народне привреде.

Овај пројекат био је и пред Државним Саветом на оцени. Мишљење Државног Савета изволеће Нрродна Скупштина видети из под ·//. писма саветског.

Министар
народне привреде
К. С. Таушановић с. р.

WWW.UNILIB.RS

Секретар Љуб. П. Ћирић чита указ који гласи:

У ИМЕ

ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА

АЛЕКСАНДРА I

по милости божјој и вољи народној

Краља Србије

МИ КРАЉЕВСКИ НАМЕСНИЦИ

На предлог Нашег министра народне привреде, а по саслушању Нашег министарског савета, решили смо и решавамо:

Овлашћује се Наш министар народне привреде, да Народној Скупштини, сазваној у први сазив прве периоде скупштинске, може поднети на решење «пројект закона о трговачкој школи у Београду.

Наш министар народне привреде нека изврши овај указ.

23. јануара 1891 год.
у Београду.

Јов. Ристић с. р.
К. С. Протић с. р.
Ј. Бели-Марковић с. р.

Министар народне привреде
К. С. Таушановић.

Исти гласи:

ПРОЈЕКТ ЗАКОНА
о
ТРГОВАЧКОЈ ШКОЛИ У БЕОГРАДУ.

Чл. 1.

За теоријско и практично стручно спремање у трговачкој и финансијској струци оснива се (по прописима овог закона) државна трговачка школа у Београду.

Ова школа стоји под врховним надзором министра народне привреде, а непосредно управља њоме директор.

Чл. 2.

У трговачкој школи уче се ови предмети:

1. Српски језик
2. Географија
3. Историја
4. Народна економија
5. Финансија
6. Математика
7. Трговачка и политичка рачуница
8. Наука о трговини
9. Књиговодство
10. Кореспонденција
11. Контоарски радови
12. Трговачко и менично право
13. Царинарство
14. Јестаственица
15. Физика
16. Хемија
17. Технологија
18. Познавање робе
19. Француски језик
20. Немачки језик
21. Краснопис
22. Гимнастика и војно вежбање.

За практично изучавање и практичне радове школа има своју књижницу, све потребне збирке и лабораторије.

Чл. 3.

За директора и професоре трговачке школе могу се постављати само она стручна лица, која су свршила факултет у Србији или на страни, или политехнику или трговачку академију; а за учитеље пак она лица, која испитом докажу своју стручну спрему из предмета, које желе предавати.

Директор и професори трговачке школе постављају се Краљевим указом на предлог министра народне привреде, а учитеље поставља сам министар народне привреде.

Чл. 4.

Професори трговачке школе имају почетну плату 2400 динара годишње. После сваких навршених пет година добијају периодску повишицу у 600 динара тако, да по свршетку двадесет пете године имају 5400 динара.

Директор трговачке школе има поред редовне професорске плате годишње 600 динара додатка, и стан у школској згради, огрев и осветлење.

Чл. 5.

Учитељи трговачке школе имају почетну плату 1500 дин. годишње. После сваких навршених пет година добијају периодску повишицу у 300 динара тако, да по свршетку двадесет пете године имају 3000 динара.

Директору, професорима и учитељима ове школе, који пре тога нису били у државној служби, може министар народне привреде одредити и већу почетну плату у границама горњих одредаба.

Чл. 6.

О пензији и пензионовању директора, професора и учитеља трговачке школе важе прописи о томе за средње школе.

Чл. 7.

Осим именованих редовних наставника могу се у случају потребе постављати хонорарни професори и хонорарни учитељи. Ове хонорарне наставнике поставља и отпушта министар народне привреде по предлогу наставничког савета трговачке школе, и хонорар им одређује према броју часова као што то важи по закону за средње школе.

Чл. 8.

Сваки наставник дужан је своје предмете написати у току пет година тако, да се могу штампати.

Чл. 9.

Сваки наставник одговоран је по својој струци за збирке, којима рукује.

Чл. 10.

Директор је старешина овог завода и дужност му је:

1. Да се стара о извршењу овог закона и осталих прописа и правила која важе за ову школу;

2. Да походи професорска предавања по потреби;

3. Да води сву преписку, у чему му помаже пословођа, који се још потписује на сведочанствима према директору;

4. Да подноси извештаје и предлоге министру народне привреде о школи и њеном напретку;

5. Да прима пријаве и сведочанства ученичка за ступање у трговачку школу;

6. Директор рукује школском касом и одговоран је као рачунополагач;

7. Директор може казнити наставнике укором и новчано петодневном платом;

8. Директор прима и отпушта школске послужитеље.

Чл. 11.

Директор, редовни и хонорарни професори, редовни и хонорарни учитељи, чине наставнички савет трговачке школе.

Наставнички савет трговачке школе одлучује по већини гласова.

Одлуке наставничког савета објављује и извршује директор.

У почетку сваке школске године наставнички савет бира једног наставника за пословођу и књижничара.

Наставнички савет трговачке школе састаје се у седнице по потреби на позив директоров, или кад то затраже од њега тројица наставника.

Савет одлучује:

1. О програмима за поједине предмете, који ће се читати у седницама и према потреби мењати;

2. Већа о напретку школе, и може о томе подносити предлоге министру народне привреде;

3. Решава о примању ученика у трговачку школу;

4. Одређује веће казне ученицима према школским правилима;

5. Одређује распоред недељних часова као и распореде испита;

6. Одређује одборе за све испите као и разредне старешине.

Чл. 12.

Трговачка школа има три разреда, а сваки разред учи се по годину дана.

Чл. 13.

У први разред примају се они ученици, који су свршили бар с добрим успехом из свију научних предмета најмање четири разреда гимназије или реалке.

Чл. 14.

Уписивање ученика у ову школу биће од 16 до 31 августа. Предавања трају од 1 септембра до 31 маја. Месец јули и прва половина августа оставља се за одмор. Поред недељних и празничних дана одређује се по седам дана за одмор о Ускрсу од великог четвртка до светле среде, и о Божићу од 22 до 28 децембра.

Директор даје одсуство појединим ученицима, а може дати одмор и целој школи до три дана у месецу из важних узрока.

Чл. 15.

Школска година дели се на три тромесечја. Оцене учиничке своде се сваког тромесечја, а бележе се: 1 (рђав), 2 (слаб), 3 (добар), 4 (врло добар), 5 (одличан). У извођењу резултата остатак, ако није већи од половине делитељеве, не узима се у рачун.

Чл. 16.

По оценама, које ученици имају у три тромесечја, преводиће се у старије разреде. Који ученици имају из свију појединих предмета у сваком тромесечју најмање добре оцене, прећи ће у старији разред.

Чл. 17.

Који ученици имају у годишњем резултату из половине или мање од половине предмета слабе или рђаве оцене, полагаће испит у другој половини августа. Ко добије на овом испиту најмање добре оцене, прећи ће у старији разред.

Ко на испиту добије слабу или рђаву оцену из једног предмета, може поновити испит после месец дана; па ако и на том испиту не добије најмање оцену добар, поновиће разред.

Добије ли ко на првом испиту из два или више предмета рђаве или слабе оцене, поновиће разред.

Чл. 18.

Ко има из више од половине предмета рђаве или слабе оцене, нема права на полагање испита, него ће понављати разред.

Чл. 19.

Разред се може поновити само један пут.

Чл. 20.

Оцена за оно тромесечје, у коме је ученик пропустио више од петине часова из појединих предмета, не важи.

Чл. 21.

О оним ученицима, који не би имали из сваког предмета у сваком тромесечју најмање добру оцену, или не би имали све три оцене, решиће наставнички савет, хоће ли бити дужни да полажу испите. Они, за које се реши, да полажу испит, полагаће га у првој половини јуна.

Чл. 22.

За ове разредне испите састављају се испитни одбори овако: председник је директор или одређени професор, испитач је наставник, чији је предмет, а трећи је члан одређени наставник. Оцена се даје по већини гласова.

Чл. 23.

Поред три редовна разреда има ова школа и *припремни* разред, у који ће се примати ученици ради спремања за први разред. У припремни разред примаће се они ученици, који су свршили с добрим успехом из свију научних предмета најмање два разреда гимназије или реалке, или шест разреда основне школе и навршили су тринаест година.

Чд. 24.

Ученици трговачке школе имају у погледу војне службе сва права и обавезе као и ученици средњих школа.

Чл. 25.

Који ученици сврше по прописима сва три разреда ове школе, полажу испит спремности. За сваки предмет, или групу предмета, биће посебни испитни одбор, у коме су три члана, и то председник је директор или његов заменик, а чланови су два наставника, које одреди наставнички савет.

Чл. 26.

Испит спремности полаже се у другој половини јуна, а прва половина јуна оставља се ученицима за спрему. Поновљени и накнадни испити држе се у септембру.

На све испите долази министарски изасланик, који је дужан поднети извештај о испитима министру народне привреде.

Чл. 27.

Ученици добијају сведочанства о испиту спремности, а могу узети и општа сведочанства о учењу, у којима су записане оцене из сваког предмета и сваког разреда посебице.

За поједине разреде дају се само уверења.

Чл. 28.

Министар народне привреде прописаће по саслушању наставничког савета трговачке школе:

1. Наставне планове и програме за сва три разреда;

2. Предмете за припремни разред и његово уређење;

3 Школска правила за ученике;

4. Правила о полагању испита спремности:

5. Формуларе за сведочанства о испиту спремности, за опште сведочанство о учењу и за уверења о годишњим оценама;

6. Правила за разредне старешине;

7. Правила о полагању испита за учитељске кандидате ове школе.

Прелазна наређења.

Чл. 29.

Садашња београдска трговачка школа, која има државну помоћ, постаје државна школа, кад овај закон ступи у живот.

Чл. 30.

Ученици ове садашње трговачке школе свршиће ову школску годину по досадашњем плану и досадашњим програмима. Идуће школске године примениће се по могућности прописи овог закона на ученике ондашњег другог и трећег разреда

WWW.UNILIB.RS

О овом ће наставнички савет трговачке школе подносити предлоге министру народне привреде.

Чл. 31.

Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише.

Мишљење Државног Савета.

Госиодине Министре,

Државни Савет расмотрио је пројект «закона о трговачкој школи у Београду,“ који сте му ради тога изволели послати писмом вашим од 10 новембра 1890 год. Пбр. 7166.

Усвојивши у начелу овај пројекат мени је част, господине министре, саопштити вам примедбе, које је Државни Савет у појединостима на исти учинио.

Чл. 1 усвојен је по пројекту, с тим да се у трећој врсти првог одељка избришу речи: „по прописима овога закона.“

У чл. 2, где се набрајају предмети, који ће се учити, по мишљењу Државног Савета, ваљало би код речи „Географија“ додати „трговачка“ а тако исто и код речи „Историја“; „Јестаственицу“ међутим ваљало би сасвим изоставити.

У ову школу долазе ђаци, који су свршили с добрим успехом четири разреда гимназије, они дакле доносе основно знање из историје, географије и јестаственице; да то знање усаврши не би могла бити цељ ове школе, а била би цељ да га специјалише, те за то би требало изучавати у њој трговачку географију и историју.

Чл. 3 по пројекту.

Чл. 4 по пројекту, но с тим, да се на крају истога дода још овај одељак: „но прва периодска повишица почиње тећи тек пошто положе професорски испит, по правилима, која ће прописати министар народне привреде.“

Чл. 5 по пројекту.

У чл. 6 Државни Савет налази, да треба после речи „директора“ у првој врсти ставити „и“, а у другој врсти речи „и учитеља“ изоставити; тако исто изоставити у трећој врсти речи „о томе за средње школе“, па место тога ставити „уредбе од 15 фебруара 1858 (збор. XI стр. 47)“ тако да би тај члан имао овако гласити: „о пензији и пензионовању директора и професора трговачке школе важе прописи уредбе од 15 фебруара 1858 (збор. XI стр. 47).

И онда би овом члану ваљало додати још један одељак, који да гласи:

„О пензији учитеља трговачке школе важе прописи о пензији учитеља основне школе.“

Чл. 7 по пројекту, само у трећој врсти члана речи „професори и хонорарни учитељи“ заменити једном речју „наставници.“

Чл. 8 и 9 по пројекту.

Чл. 10 по пројекту са овим изменама:

У тач. 3 у другој врсти изоставити речицу „још“, па после речи „потписује“ ставити „и“.

У тач. 6 место речи „директор“ ставити „да“.

У тач. 7 после речи „може“ у првој врсти ставити „дисциплинарно“, па онда на крају те тачке додати још „по закону о чиновницима грађанског реда.“

У тач. 8 изоставити реч „директор.“

Чланови 11, 12, 13, 14, 15. 16, 17, 18 и 19 по пројекту.

На све ове досадање примедбе Државног Савета, ви сте, господине министре, изјавили свој пристанак.

Чл. 20 по мишљењу Државног Савета треба са свим изоставити. У нас се у врло великом броју сиротиња школује, која је принуђена да се уједно и о свом опстанку брине, врло често долази у прилике какве предвиђа горњи члан, т. ј. изостаје по нужди са часова; не би ли била горка неправда кад би се према каквом ђаку, за кога се још има уверења да је спреман, употребила тако строга мера, кад се још има начина, и ако је ђак пропустио петину часова да се увери о његовој спреми.

Ви, господине министре, нисте пристали да овај члан изоставите.

Чл. 21 и 22 који би према овоме постали чланови 20 и 21 по пројекту.

И чл. 23 по мишљењу Државног Савета треба са свим изоставити, но на то сте и ви, господине министре пристали.

Чланови 24, 25, 26 и 27 по пројекту.

Чл. 28 по пројекту, но с тим да се према томе што је чл. 23 изостављен да се и тачка друга у овом члану са свим изостави, а према измени коју је Савет учинио у чл. 4 овог пројекта, да се у тач. 7 после речи «испита» дода „за професоре и»

У прелазним наређењима, по мишљењу Државног Савета, требало би чланове 29 и 30 са свим изоставити, па одредбу, која се њима хоће исказати у једном члану, који би дакле био чл. 29 и који би по мишљењу Државног Савета гласио:

„Ученици садање трговачке школе у Београду могу прећи у државну трговачку школу пошто испуне прописе, које ће о томе прописати министар народне привреде.“

Чл. 31 по пројекту.

И на све ове примедбе у чл. 20 па до краја ви сте, господине министре, изјавили свој пристанак.

Саопштавајући вам све изложено, мени је част, господине министре и овом приликом уверити вас о мом одличном поштовању.

ПРЕДСЕДНИК ДРЖ. САВЕТА
Др. Л. Докић.

Министарство нар. привреде
Пбр. 270
23 јануара 1891 год.
Београд.

Народној Скупштини

Још од 1881 год. постоји у Београду „трговачка школа.“ Овај је завод приватан, али је од свога постанка непрестано имао државну помоћ, која је у почетку била 3600 дин., па је постепено расла из године у годину и данас износи 13.000 дин.

Резултати, које је ова школа давала, били су доиста задовољавајући, али они нису ни по каквоћи били такви, какве би требала оваква школа да даје. С тога ова школа није ни до данас могла да подмирује све оне разноврсне потребе у трговачком школованом подмлатку, које се у нашој земљи сваким даном јављају, већ су се врло често не само у приватне радње и новчане заводе, но шта више и у државну службу морали узимати странци.

Влада краљевска, увиђајући ово, решила је на мој предлог, да установи државну трговачку школу и да је тако уреди, како би она могла давати и нашем трговачком сталежу и приватним новчаним заводима, па и држави потребне стручно школоване млађе снаге — синове ове земље. А да би се ово могло што пре извршити, влада краљевска намерава да већ постојећу приватну трговачку школу претвори у државну и њу само да преустрои.

У цељи тој спремио сам «пројект закона о трговачкој школи у Београду,» који узимам част спровести под ·/. Народној Скупштини на решење. Овај је пројекат био и пред Државним Саветом на оцени; мишљење саветско о њему изволеће Народна Скупштина увидети из приложеног под ·//. писма саветског.

Министар
народне привреде
К. С. Таушановић.

Потпредседник — Оба ова предлога упућују се секцијама и кад дође ред да се за њих одреде одбори, онда ја мислим да овај предлог о повластици Минха упутим финанцијском одбору а за други предлог да се састави нарочити одбор.

Пошто је већ 1 час по подне, је ли воља Скупштина да закључимо седницу? (Јесте).

Данашњу седницу закључујем и заказујем другу сутра у 9 часова пре подне.

На дневном реду биће: претрес у појединостима данашњег закона; затим друго читање закона о судијама и треће министар грађевине одговараће на интерпелације.

Састанак трајао до 1 сата по подне.

---

47 САСТАНАК

26 јануара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Витом. Младеновић

Почетак у 9½ час. пре подне.

Присутна су била г. г. министри: финанције, народне привреде, просвете и црквених послова, правде и грађевина.

Потпредседник — Отварам 47 редовни састанак. Изволте чути протокол 46 састанка.

Секретар Ст. Вукчевић прочита протокол тога састанка.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволте чути молбе и жалбе, које су дошле Скупштини.

Секретар чита:

Миладин Антонијевић и још шесторица рачунополагача из ср. жичког окр. рудничког, Стеван Марковић бив. рачунополагач из Дедевца ср. жичког; Миладин Камиорац са још 20 бив. општинских рачунополагача у ср. жичком окр. рудничком; Филип Васиљевић из Прогорелице бив. рачунополагач општински и Ника Гојковић са још 11 другова, рачунополагача из општине богутовачке, у ср. жичком окр. рудничком, моле да се ослободе плаћања дијурне прегледачким комисијама општинских рачуна;

Трајковић и Живковић из Београда, моле за извесне олакшице за ужарску фабрику, коју би подигли у Београду;

Исљедни судија из Лознице, моли Скупштину да може узети на кривични одговор Љубинка Радивојевића посланика, за дело из чл. 98 избор привр. закона;

Сибин Милић из Ласова, ср. бољевачког, моли Скупштину да му се не продаје имање, за неко време, за дуг управи фондова;

Драгиња удова пок Јована Николића бив. учитеља у Богатићу, моли Народну Скупштину да реши, да јој се повиси издржање;

Председници и одборници из среза златиборског округа ужичког у име 15 општина, моле Нарол. Скупштину да реши, да се народу тих општина разда оружје;

Штефија Поповић и још 13 бив. дуванџија из Крушевца, жале се против управе монопола дувана, што је дозволила механџијама да продају дуван и траже задовољења од Народне Скупштине;

Грађани из општине придворичке, у ср. морав. окр. ужичком (њих 15 у име 200), моле Народ. Скупштину, да не дозволи да се њихова општина разгрупише;

Сељани села Сипића у ср. лепеничком, окр. крагујевачком, моле да се затвори механа Анте из Сипића;

Станица Милићевића из Гостиопице у ср. и округу ужичком, жали се против решења министра војног и моли, да јој се изда одузета јој потпора;

Сељани из ужичког среза и округа, моле да се огласи за државни онај друм, који води од Ужица за Босну и новопазарски санџак;

Дамњан Тодоровић, учитељ у Петровцу, моли да му се уважи време, које је као учитељ провео у Аустро-Угарској;

Спира Станишић, професор гимназије у Нишу, моли да му се време од 27 априла 1885 до 22 фебруара 1887 урачуна у године указне службе.

Потпредседник — Све ове молбе и жалбе упућују се одбору за молбе и жалбе.

Изволте чути један предлог посланички.

Секретар чита:

Народној Скупштини

Новом поделом земље на 15 округа, прошле године, ушли су делови некадашњег нишког округа у суседни топлички, врањски и пиротски округ. Тако је Ниш остао без свог округа, али је у погледу управном добио засебну управу као и Београд.

Но чланом 108 закона о уређењу округа и срезова, од 1 јула 1890 године, створена је једна неприродност с Нишем, у самоуправном погледу, тиме: што Ниш као општина потчињен је окружном одбору топличког округа.

Неприродност ове потчињености једне многољудне вароши округу и одбору, коме он ничим не припада, види се из тога, што је Београд у погледу самоуправном, као општина, потчињен Државном Савету; а и Београд и Ниш имају своје управе и оба су остали ослобођени од својих некадашњих округа.

Да би се, дакле, ова неприродност поправила, част нам је предложити Народној Скупштини да изволи решити овај

ПРЕДЛОГ

о

измени члана 108 закона о уређењу округа и срезова од 1 јула 1890 год.

Чл. 1.

Члан 108 замењује се овим:

«Исто тако и варош Ниш, у погледу организације управних власти, има засебну управу; а у погледу самоуправном, као општина, потчињен је Државном Савету.

Чл. 2.

Закон овај важи кад га Краљ потпише».

25 јануара 1891 год.
Београд.

ПРЕДЛАГАЧИ ПОСЛАНИЦИ:

Жив. Живановић, Ст. Д. Рибарац, П. Срећковић.

Потпредседник — Овај предлог упућује се одбору за преглед посланичких предлога.

Изволте чути једно питање на министра просвете.

Секретар чита:

Питање

НА

г. г. министре просвете и правде.

Архимандрит манастира Букова у округу крајинском немилице упропашћава манастирску шуму, т. ј. гору. Он сече дрва, слаже их у метре, па их продаје. И сада их има у приличној количини сложених у метрима.

Ово упропашћавање врши тако немилице и у тако великом размеру, да се на више места у манастирској шуми, где је пре неколико година била густа сгародревна гора, сад могу видети пространи пропланци, јер је исечено све од реда.

Питамо г. г. министре, да нам изволе одговорити:

Одговорни уредник Ранко Петровић

Штампа краљ. српске државне штампарије